

Preprava potravín v termoboxoch

MVDr. Juraj Dovhun

03/2026

Ciele školenia

Riziká a výzvy

Kontroly teploty

Časové limity

Studený reťazec

Teplý reťazec

Bezpečná manipulácia

Požiadavky na autá

EÚ 852/2004 kapitola VI

- vozidlo musí byť čisté a udržiavané
- musí umožniť ochranu potravín pred kontamináciou
- musí byť vhodné na udržanie požadovanej teploty
- potraviny nesmú byť prepravované spolu s nekompatibilným tovarom

Dôležité:

- osobné vozidlá nie sú primárne určené na prepravu potravín
- ich použitie je možné len pri dodržaní hygienických a teplotných požiadaviek

Zdravotná a odborná spôsobilosť

Osoba manipulujúca s potravinami musí byť zdravotne aj odborne spôsobilá.

Zdravotná spôsobilosť (SR 152/1995)

- zákaz práce pri infekčnom ochorení
- povinnosť hlásiť zdravotné ťažkosti
- zdravotný stav nesmie ohroziť bezpečnosť potravín
- Osvedčenie o zdravotnej spôsobilosti

Odborná spôsobilosť (SR 355/2007):

- povinné školenie o hygiene potravín
- znalosť zásad manipulácie a prepravy
- Osvedčenie o odbornej spôsobilosti

Prečo na tom záleží ?

Termobox nie je len krabica.

Je to bariéra medzi zdravotne vyhovujúcim jedlom a rizikom.

- pomáha udržať požadovaný teplotný režim počas prepravy
- chráni hotové jedlo pred znehodnotením a stratou bezpečnosti
- pri nesprávnom použití sa z ochrany stáva zdroj rizika

Rozdiel medzi nákladným a osobným autom

Termobox nezmení osobné auto na chladiarenské vozidlo.

- aktívne riadený teplotný režim
- vozidlo určené na prepravu potravín
- vyššia stabilita podmienok počas celej trasy

- bez aktívne riadeného chladiaceho priestoru
- ochrana závisí od kvality termoboxu a spôsobu použitia

Riziká - mikrobiológia

- nedodržanie teplotného režimu podporuje rast mikroorganizmov
- riziko rastie pri predĺžení času prepravy a častom otváraní boxu
- nečistý alebo poškodený termobox môže byť zdrojom kontaminácie
- hotové jedlo určené na priamu konzumáciu je obzvlášť citlivé

Riziká - senzorika

- zmena vône, chuti, farby a vzhľadu výrobku
- zhoršenie textúry a celkového senzorického dojmu
- prenos cudzích pachov z nečistého alebo zapáchajúceho boxu
- aj bez mikrobiologickej nevyhovujúcej hodnoty môže byť výrobok neakceptovateľný

Ekonomické dopady

- vyhodené jedlo predstavuje priamu finančnú stratu
- strata nevzniká len na surovinách, ale aj na práci, energiách a logistike
- nevyhovujúca preprava zvyšuje počet reklamácií a odpisov
- plytvanie potravinami oslabuje efektívnosť aj udržateľnosť prevádzky

Európska legislatíva

Nariadenie EÚ 178/2002

- na trh sa nesmie uvádzať potravina, ktorá je zdravotne nebezpečná alebo nevhodná na ľudskú spotrebu
- počas prepravy musia byť vozidlá a obaly čisté, v dobrom stave a musia chrániť potraviny pred kontamináciou
- potraviny musia byť uložené tak, aby sa minimalizovalo riziko kontaminácie, a tam, kde je to potrebné, musí byť zabezpečené udržiavanie a monitorovanie vhodnej teploty
- pri potravinách živočíšneho pôvodu sa uplatňujú aj osobitné hygienické a teplotné požiadavky podľa druhu výrobku
- súčasťou systému je aj výsledovateľnosť a schopnosť dohľadať pohyb potraviny v reťazci

Slovenská legislatíva

- základ tvorí zákon č. 152/1995 Z. z. o potravinách
- potraviny sa musia prepravovať v spôsobilých a vhodne vybavených dopravných prostriedkoch, aby sa zachovala ich bezpečnosť a kvalita
- dopravné prostriedky musia byť čisté, dezinfikované a z materiálov, ktoré neovplyvňujú bezpečnosť potravín
- počas prepravy musia byť potraviny chránené pred prachom, škodcami a iným znečistením a nesmie dôjsť k takému zvýšeniu alebo zníženiu teploty, ktoré by negatívne ovplyvnilo ich bezpečnosť a kvalitu
- nezlučiteľné druhy výrobkov sa musia prepravovať oddelene

Zodpovednosť prepravcu

- zodpovednosť nekončí naložením jedla do auta; bezpečnosť potravy sa musí zachovať aj počas distribúcie a prepravy
- prepravný priestor, termoboxy a pomôcky musia byť čisté, udržiavané v dobrom stave a musia chrániť potraviny pred kontamináciou
- ak to povaha potravy vyžaduje, musí sa udržať vhodný teplotný režim a nepretrhnúť chladiaci reťazec
- súčasťou zodpovednosti je aj dodržiavanie nastavených postupov, kontroly a záznamov v rámci HACCP/GHP

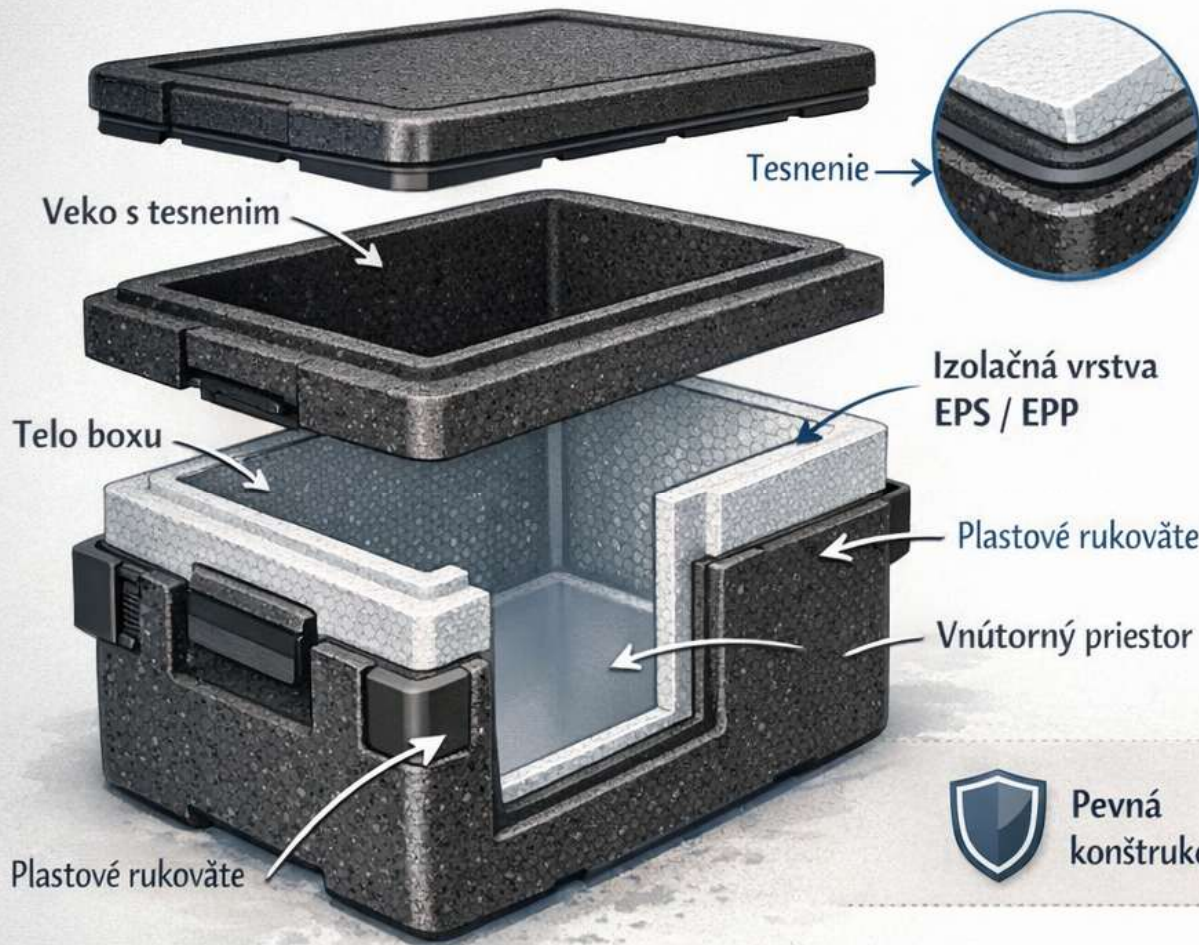

Termobox ako nástroj

- slúži na dočasné udržanie požadovaného teplotného režimu počas prepravy
- chráni potraviny pred vonkajšími vplyvmi a znižuje teplotné výkyvy
- podporuje bezpečnú manipuláciu a organizované uloženie balených jedál
- jeho účinnosť závisí od správneho použitia, stavu a uzatvorenia

Anatómia termoboxu

EPS Expandovaný polystyrén

Ľahký, dobré izolačné vlastnosti, nižšia odolnosť

EPP Expandovaný polypropylén

Vyššia odolnosť, dlhšia životnosť

Pevná konštrukcia

Tesné uzatvorenie

Jednoduchá údržba

Čo termobox robí

- ✓ Spomaľuje výmenu tepla s okolím
- ✓ Udržiava vloženú teplotu po určitý čas
- ✓ Chráni jedlo pred znečistením a poškodením
- ✓ Zlepšuje organizáciu pri preprave

Udržiava podmienky,
ale nevytvára ich!

Čo termobox nerobí

- ✗ Nechladí ani neohrieva
- ✗ Neopravi nesprávnu teplotu výrobku
- ✗ Nezaručí bezpečnosť pri dlhej preprave
- ✗ Nenahradí hygienu a kontrolu

Polystyrénové (EPS) termoboxy

- slúžia na krátkodobé udržiavanie teploty počas prepravy a distribúcie
- používajú sa najmä na prevoz chladených, teplých alebo mrazených potravín v primeranom časovom úseku
- vhodné sú pre balené hotové jedlá, catering, rozvoz a výdaj potravín
- ich výhodou je nízka hmotnosť a dobrá tepelná izolácia
- pri poškodení, znečistení alebo strate tesnosti sa ich účinnosť znižuje

Polypropylénové (PPS) termoboxy

- určené na opakované a dlhodobejšie používanie v prevádzke
- vhodné pre rozvoz, catering a logistiku s vyššou záťažou
- udržiavajú teplotu stabilnejšie vďaka vyššej odolnosti materiálu
- odolné voči nárazom, deformáciám a mechanickému poškodeniu
- umožňujú pravidelnú sanitáciu bez výrazného zníženia kvality
- vhodné aj pre náročnejšie prevádzkové podmienky

Termoboxy na gastronádoby

- určené na prepravu jedál v gastronádobách (GN)
- umožňujú bezpečný transport teplých aj studených pokrmov
- kompatibilné so štandardizovanými rozmermi GN
- vhodné pre catering, rozvoz jedál a hromadné stravovanie
- zabezpečujú lepšiu organizáciu a manipuláciu s jedlom
- minimalizujú manipuláciu s potravinou – nižšie hygienické riziko

Termotašky a mäkké nádoby

- určené na krátkodobú prepravu menších objemov potravín v primárnom obale
- využívané najmä pri rozvoze jedál
- ľahké, skladné a jednoduché na manipuláciu
- poskytujú základnú tepelnú izoláciu

Obmedzenia

- nižšia izolačná schopnosť oproti pevným termoboxom
- vyššie riziko deformácie a poškodenia obsahu
- citlivé na hygienu a pravidelnú sanitáciu
- nevhodné pre dlhšiu prepravu alebo náročné podmienky

Typ: Chladiace boxy

- aktívne zariadenia na udržiavanie nízkej teploty
- napájanie z 12 V (auto) alebo 230 V
- umožňujú dlhodobšie udržiavanie chladiaceho režimu
- vhodné pre citlivé potraviny (mäso, mliečne výrobky, hotové jedlá)
- stabilnejšie podmienky ako pri pasívnych termoboxoch

Obmedzenia

- závislosť od zdroja energie
- pomalší nábeh na požadovanú teplotu
- nižší chladiaci výkon oproti profesionálnym chladiacim vozidlám
- nutnosť správneho umiestnenia a ventilácie

Životnosť termoboxu

Životnosť termoboxov

- závisí od materiálu, frekvencie používania a údržby
- mechanické poškodenie znižuje izolačnú schopnosť
- opotrebovanie zvyšuje riziko kontaminácie
- praskliny a pórovitosť → ťažšia sanitácia

Kedy termobox vyradiť:

- viditeľné praskliny alebo deformácie
- zápach, ktorý sa nedá odstrániť
- poškodené alebo netesniace veko
- výrazné znečistenie alebo zmeny povrchu

Príslušenstvo termoboxu

- Chladiace dosky
- Ohrevné dosky
- Držiaky na nápoje
- Predeľovacie priečky

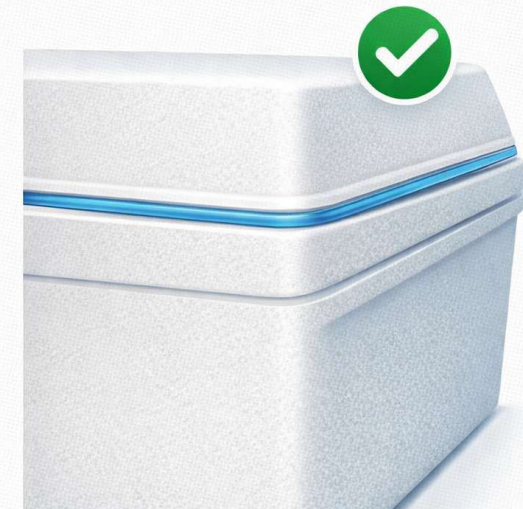

Správne tesnenie termoboxu

- tesné uzatvorenie minimalizuje výmenu tepla s okolím
- správne dosadnutie veka je kľúčové pre stabilitu teploty
- netesnosti výrazne skracujú čas udržania požadovanej teploty
- zvyšujú riziko kontaminácie a vniknutia nečistôt
- poškodené alebo deformované veko = nefunkčný termobox

Kontrola pred použitím:

- vizuálna kontrola tesnosti a poškodení
- správne uloženie obsahu (neprekáža zatvoreniu)
- čistota kontaktných plôch

Teplotný reťazec

- nepretržité udržiavanie požadovanej teploty od výroby po výdaj
- kľúčový faktor bezpečnosti potravín
- prerušenie → riziko rastu mikroorganizmov
- každá fáza (výroba, skladovanie, preprava, výdaj) je kritická

Zásady:

- nevkladať výrobky s nesprávnou teplotou
- minimalizovať čas mimo kontrolovaného prostredia
- pravidelne kontrolovať a zaznamenávať teplotu
- používať vhodné vybavenie (termoboxy, chladiace boxy)

Teplý tovar

Pri teplom tovare nerozhoduje len to, že bol horúci na začiatku, ale či zostal bezpečne teplý až do odovzdania

Teplý tovar

- vyžaduje udržiavanie dostatočne vysokej teploty až do výdaja
- citlivý na pokles teploty počas manipulácie a prepravy
- pri prerušení teplého reťazca rastie mikrobiologické riziko
- vhodná je preprava v termoboxe s výhrevnými vložkami
- dôležitý je krátky čas prepravy a minimum otvárania boxu

Chladený tovar

Studený reťazec sa nesmie prerušiť ani na krátky čas

Studený tovar

- vyžaduje trvalé udržiavanie nízkej teploty
- typicky chladené potraviny (mäso, mliečne výrobky, hotové jedlá)
- citlivý na zvýšenie teploty počas manipulácie a prepravy
- potrebné použitie termoboxov + chladiacich vložiek alebo chladiacich boxov
- minimalizácia času mimo chladiaceho režimu

Mrazený tovar

Mrazený tovar

- vyžaduje trvalé udržiavanie teploty ≤ -18 °C
- citlivý na rozmrazovanie a opätovné zmrazenie
- prerušenie reťazca → zhoršenie kvality aj bezpečnosti
- nutné používať výkonné chladiace boxy alebo dostatočné množstvo chladiacich vložiek
- minimalizovať manipuláciu a čas prepravy

Riziká:

- čiastočné rozmrazenie → rast mikroorganizmov
- tvorba kryštálov → zhoršenie textúry a kvality
- únik tekutín → kontaminácia

Zaplnenie boxu

Správne zaplnenie je kľúčové pre funkciu termoboxu.

Zaplnenie termoboxu

- optimálne zaplnenie cca 70 – 80 % objemu
- príliš prázdny box → rýchla výmena tepla
- preplnený box → zlé uzatvorenie a poškodenie obsahu
- rovnomerné rozloženie potravín zlepšuje stabilitu teploty
- ponechať priestor pre cirkuláciu vzduchu

Najčastejšie chyby:

- preplnenie (deformácia obalov, netesnosť)
- voľný priestor bez výplne
- nesprávne uloženie chladiacich/výhrevných vložiek

Krížová kontaminácia

Krížová kontaminácia je tiché riziko, ktoré neviete vidieť, ale má zásadný dopad na bezpečnosť potravín.

Krížová kontaminácia

- prenos mikroorganizmov medzi potravinami alebo povrchmi
- vzniká pri kontakte surových a hotových potravín
- riziko aj pri kontaminovaných obaloch a termoboxoch
- častý problém pri nesprávnom ukladaní a manipulácii

Prevencia:

- oddelenie surových a hotových potravín
- používanie samostatných termoboxov alebo prepážok
- dôsledná sanitácia boxov a príslušenstva
- dodržiavanie osobnej hygieny

Fixácia v aute

- termoboxy musia byť počas prepravy stabilne upevnené
- zabraňuje pohybu, prevráteniu a poškodeniu potravín
- znižuje riziko porušenia obalu a kontaminácie
- pomáha udržať stabilný teplotný režim

•Spôsoby fixácie:

- protišmykové podložky
- upevňovacie popruhy
- pevné uloženie v kufri (minimalizácia voľného priestoru)

Voľne uložený termobox = riziko pre kvalitu aj bezpečnosť potravín.

Typy teplomerov

- rýchle meranie povrchovej teploty
- bez kontaktu s potravinou
- vhodný na orientačnú kontrolu

- meranie teploty v jadre výrobku
- vyššia presnosť a spoľahlivosť
- vhodný na overenie bezpečnosti potravy

Povrchová teplota $\neq$ teplota v jadre výrobku

Ako merať bezkontaktným teplomerom ?

- merať z odporúčanej vzdialenosti (podľa výrobcu)
- zamerať na povrch výrobku alebo obalu
- vyhnúť sa lesklým a mokrým povrchom
- merať kolmo na povrch

Zásady:

- odstrániť prekážky (fólia, para)
- merať viac bodov pre presnejší výsledok
- používať ako orientačné meranie

Bezkontaktný teplomer meria povrch, nie jadro výrobku

Ako merať vpichovým teplomerom ?

- merať v najhrubšej časti výrobku (jadro)
- vpich vykonať dostatočne hlboko
- vyčkať na stabilizáciu hodnoty
- teplomer pred a po meraní dezinfikovať

Zásady:

- minimalizovať poškodenie výrobku
- merať reprezentatívne vzorky

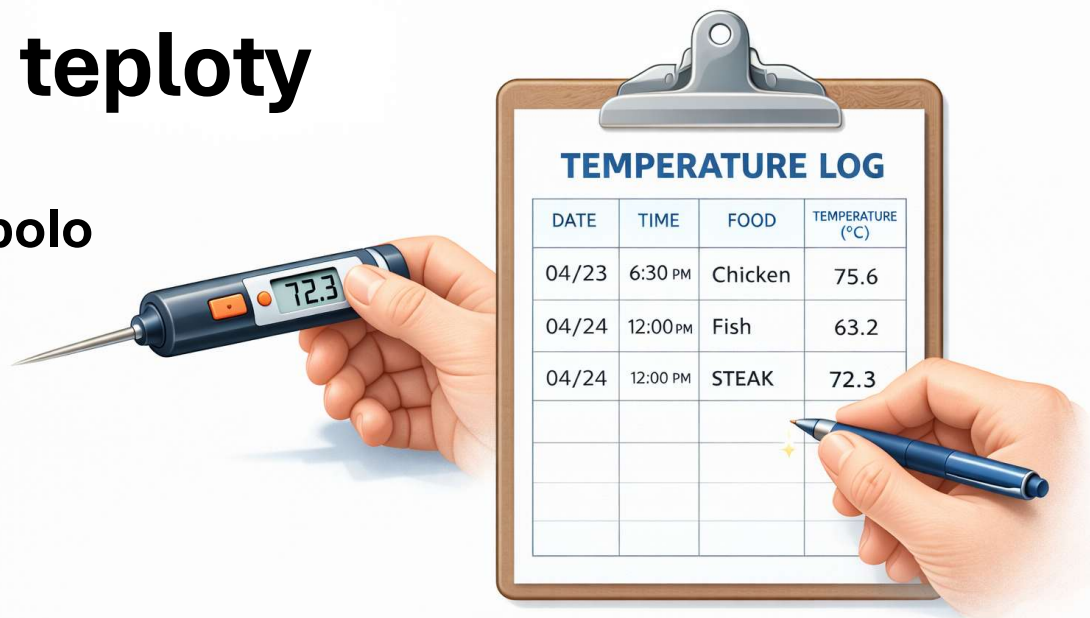
Rozhodujúca je teplota v jadre, nie na povrchu.

Evidencia nameranej teploty

Čo nie je zaznamenané, akoby nebolo skontrolované.

Evidencia nameranej teploty

- systematické zaznamenávanie teplôt počas manipulácie a prepravy
- súčasť kontroly teplotného reťazca
- umožňuje spätnú dohľadateľnosť a preukázanie kontroly

Čo evidovať:

- dátum a čas merania
- nameranú teplotu
- miesto merania (produkt / box / prostredie)
- identifikáciu osoby, ktorá meranie vykonala

Sanitácia termoboxov

Nečistený termobox sa stáva zdrojom kontaminácie.

- pravidelné čistenie a dezinfekcia čo najskôr po použití
- odstraňovanie zvyškov, nečistôt a mikroorganizmov
- prevencia krížovej kontaminácie a zápachu
- nevyhnutná pre bezpečnú opakovanú použiteľnosť

Zásady:

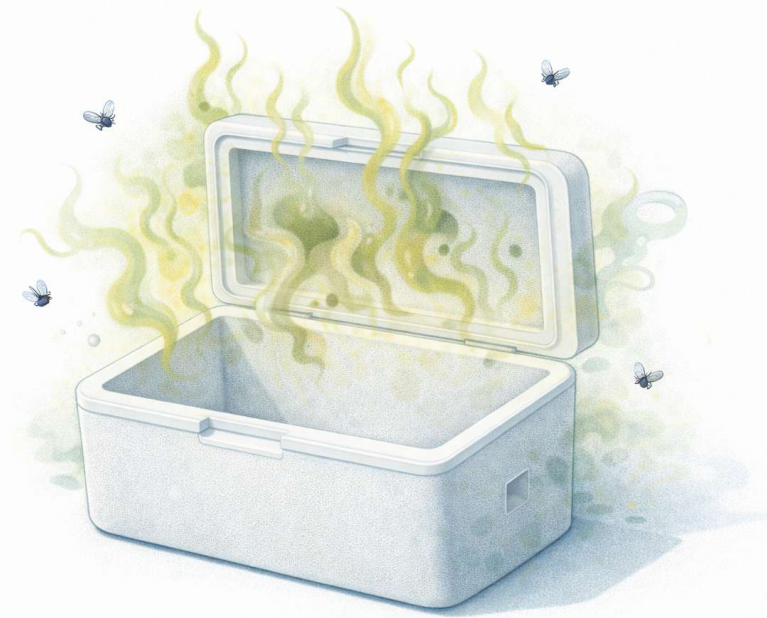
- mechanické očistenie → umytie → dezinfekcia → vysušenie
- používanie vhodných čistiacich a dezinfekčných prostriedkov
- dôraz na spoje, rohy a veko
- sušenie v čistom a hygienickom prostredí

Častá chyba

Zápach v termoboxe

Zápach je varovný signál – termobox nie je hygienicky vyhovujúci

- vzniká pri nedostatočnej sanitácii
- signalizuje prítomnosť mikroorganizmov alebo zvyškov potravín
- môže ovplyvniť senzorickú kvalitu prepravovaného jedla
- zvyšuje riziko krížovej kontaminácie

Najčastejšie príčiny:

- nedostatočné čistenie po použití
- uzatvorenie vlhkého boxu bez vysušenia
- dlhodobé používanie poškodeného materiálu
- skladovanie v nevhodných podmienkach

Osobná hygiena vodiča

- vodič je súčasťou potravinového reťazca
- môže byť zdrojom kontaminácie potravín
- čisté ruky a pracovný odev sú základ

Zásady:

- pravidelná hygiena rúk (pred manipuláciou)
- používanie čistého pracovného odevu
- zákaz fajčenia, jedenia a manipulácie s nečistými predmetmi
- zakrytie poranení a dodržiavanie osobnej hygieny

Aj vodič ovplyvňuje bezpečnosť potravín.

Používanie rukavíc

Rukavice chránia potraviny len vtedy, keď sa používajú správne

Kedy rukavice používať:

- pri manipulácii s nebalenými potravinami
- pri priamom kontakte s hotovým jedlom
- pri riziku kontaminácie (poranenie)

Kedy rukavice nie sú potrebné:

- pri manipulácii s balenými potravinami
- pri práci s uzatvorenými obalmi a termoboxmi

Príjem tovaru

Príjem tovaru je kontrolný bod, kde sa rozhoduje o prijatí alebo odmietnutí potraviny.

- kontrola pri prevzatí potravín od prepravcu
- overenie teploty, stavu a integrity obalov
- kontrola čistoty termoboxu a spôsobu prepravy
- potvrdenie zhody s požiadavkami

Čo kontrolovať:

- teplotu výrobku
- neporušenosť obalu
- senzorické znaky (vzhľad, zápach)
- čas a podmienky prepravy

Výdaj tovaru

- odovzdanie potravín konečnému odberateľovi
- kontrola teploty a stavu výrobku pri výdaji
- minimalizácia času mimo kontrolovaného režimu
- zabezpečenie hygienických podmienok pri manipulácii

Čo kontrolovať:

- teplotu výrobku pri výdaji
- neporušenosť obalu
- senzorické vlastnosti
- správnosť objednávky

Chyby v praxi: Preprava potravín v osobných autách

Termobox slúži len ako pasívna izolácia. Zhrnutie najčastejších zlyhaní a rýchle riešenia pre dodržanie teplotného reťazca.

Kritické chyby pri manipulácii a teplote

X Termobox nie je chladnička

Termobox nevytvára chlad; ak vložíte nedostatočne schladený produkt, box jeho teplotu nezniží.

X Slnko a prestoje v aute

Parkovanie na slnku dramaticky zvyšuje teplotnú záťaž, ktorú izolácia neustojí.

X „Len sa pozriem“ - zbytočné otváranie

Každé otvorenie veka spôsobuje okamžitú výmenu vzduchu a stratu ochranného teplotného režimu.

Hygienické a technické riziká

X Križová kontaminácia a vlhkosť

Nedostatočne vysušený box alebo špinavé ruky prenášajú mikroorganizmy a alergény medzi zásilkami.

X Miešanie COLD a HOT režimov

Preprava teplých jedál a chladených výrobkov v jednom base bez bariéry znehodnocuje oba produkty.

X Chýbajúce meranie a dôkazy

Bez vpichového teplomera a záznamu nie je možná v prípade reklamácie dokázať správnosť postupu.

Správne riešenia a prax

✓ Vkladať vopred schladené produkty

Termobox iba udržuje teplotu, nevytvára chlad. Vložte produkty schladené na požadovanú teplotu.

✓ Parkovať v tieni, tieniť box

Minimalizujte tepelnú záťaž parkovaním v tieni a zakrývaním boxu.

✓ Pripraviť dokumenty pred otvorením

Minimalizujte otvorenie, pripravte dokumenty pred otvorením a rýchlo manipulujte so zásilkami.

Riešenia hygienických a technických rizik

✓ Používať sekundárny obal

Zabráňte kontaminácii použitím sekundárnych obalov.

✓ Bariérové oddelenie COLD a HOT

Používajte vnútorné prepážky a sekundárne obaly na oddelenie teplej a studenej prepravy.

✓ Meranie a záznamy teplôt

Pravidelne merajte teplotu a uchovávajte záznamy pre dôkaz správnosti postupu.

Pravidlá pre bezpečnú prepravu potravín v termoboxoch

Osobné auto predstavuje pre potraviny nekontrolované a teplotne nestabilné prostredie. Táto infografika zhrňa kľúčové postupy pre prácu s termoboxami, ktoré slúžia ako pasívna ochrana (izolácia), pričom kritickým parametrom úspechu je riadenie času, teploty a hygieny.

Hlavné riziká a princípy

Termobox nie je chladnička. Slúži len ako pasívna izolácia, ktorá spomaľuje zmenu teploty, ale aktívne nechladí ani neohrieva.

Kritický faktor je čas a teplota
Bezpečnosť potravín klesá s každou minútou strávenou mimo predpísaného teplotného režimu v aute.

Rozhoduje prvých 20 minút
Teplota v boxe sa najrýchlejšie prispôbuje prostrediu auta hneď po nakládke.

Kľúčové pravidlá pre prax

Kontrola vstupnej teploty

Do boxu vkladajte len produkt, ktorý už má správnu predpísanú teplotu.

Fixácia a tieň v aute

Box uložte mimo priameho slnka a pevne ho zaistite proti prevráteniu.

Studený reťazec

Cieľ procesu

Udržať chlad

Hlavné riziko

Oteplenie produktu

Teplý reťazec

Cieľ procesu

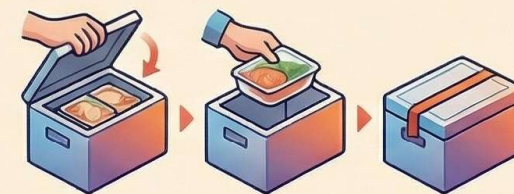

Udržať teplo

Hlavné riziko

Vychladnutie a mikroorganizmy

Pravidlo: Otvoriť - vybrať - zavrieť

Každé otvorenie znamená teplotný skok, manipuláciu vykonajte čo najrýchlejšie bez zbytočného triedenia.